

KESKKONNAAMET

ASUTUSESISESEKS KASUTAMISEKS

Märge tehtud: 23.08.2023

Juurdepääsupiirang kehtib kuni: 22.08.2028

Alus: AvTS § 35 lg 1 p 8

Teabevaldaja: Keskkonnaamet

Helen Tuusti
Riigimetsa Majandamise Keskus
helen.tuusti@rmk.ee

Teie 27.07.2023

Meie 23.08.2023 nr 7-11/23/15349-2

Pudisoo jõe voolusängi taastamine

Austatud Helen Tuusti

Saatsite Keskkonnaametile kooskõlastamiseks Pudisoo jõe voolusängi taastamise lähteülesande Lahemaa rahvuspargis. Tööobjekt jääb Kuusalu valla Kolga aleviku Kolga metskond 73 (35203:002:0073) ja Lahemaa rahvuspark 93 (35203:002:0225) maaüksustele.

Lahemaa rahvuspark 93 maaüksus jääb Lahemaa rahvuspargi Ulliallika sihtkaitsevööndisse ning Kolga metskond 73 Lahemaa piiranguvööndisse ja Ulliallika sihtkaitsevööndisse. Nimetatud alal kehtib looduskaitseseadusega (edaspidi *LKS*) ja Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskirjaga¹ (edaspidi *kaitse-eeskiri*) sätestatud kaitsekord. Lahemaa piiranguvööndi kaitse-eesmärk on pärandkultuurimaastiku, sh pärandmaastiku, asustusstruktuuri, taluarhitektuuri, miljööväärtuste, ajaloolis-kultuurilise väärtusega hoonete ning loodusdirektiivi elupaigatüüpide, kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse. Ulliallika sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine, koosluste loodusliku seisundi taastamine ning loodusdirektiivi elupaigatüüpide, kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse. Ebapärlikarp on Eestis I kategooria kaitsealune liik, kelle elupaigaks olev Pudisoo jõgi voolab kogu ulatuses Natura 2000 võrgustikku kuuluval Lahemaa looduslalal, mille kaitse-eesmärgiks on seatud mh ka ebapärlikarp.

Kaitseala valitseja² nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus³.

Antud lähteülesandes kavandatud tööde eesmärgiks on parandada Pudisoo jõe seisundit kokku ca 500 m pikkusel jõelõigul, kuhu rajatakse 10 erinevat objekti: 3 vitspunutist, 4 joakallutit ja 3 altkaevajat. Puitobjektid veekogus kujundavad voolusängi ja suurendavad elupaikade mitmekesisust ning fikseerivad jões liikuvaid peensetteid.

Objektide rajamiseks vajalik materjal tuuakse Loksa mnt vanale sillale (postid vitspunutiste ehitamiseks ja joakallutite jms fikseerimiseks kasutatavad vaiad ja vajadusel esimese nelja joakalluti ja kahe altkaevaja ehitamiseks vajalikud palgid. Võimalusel kasutatakse objektide ehitamiseks jõe ääres värskest maha langenud, ka kopra langetatud/näritud lamatüvesid, mis pole märgatavalt teiste organismide poolt asustatud. Võimalikud kasutatavad lamatüved või lamatüvede grupid on looduses tähistatud oranži märkevärvi ristiga. Märge asub tüve alumises osas või kohas, kust alates tüvi on kasutatav. Kirjale on lisatud puude asukohtade MapInfo kihid. Jõeäärest võetud või kaasatoodud materjal saetakse võimalusel puu algse asukohas sobiva pikkusega palgiks ning tõstetakse seejärel objekti rajamise asukohta. Tööala korrastatakse peale tööde lõppu – objektide rajamiseks mittesobilikud raidmed tükeldatakse ja hajutatakse kaldaalal. Võimalusel kasutatakse materjali veoks tööobjektidele kerget maastikuliikurit (nt

¹ Vabariigi Valitsuse 19.02.2015 määrus nr 18 „Lahemaa rahvuspargi kaitse-eeskiri“

² Kaitse-eeskirja § 4 alusel on kaitseala valitseja Keskkonnaamet

³ Kaitse-eeskirja § 14 lg 2 p 5

roomikutega ATV, maastikusõiduk Tinger või analoogne pinnasele võimalikult väikest erisurvet avaldav tehnika).

Pudisoo jõgi on elupaigaks ebapärlikarbile, kes vajab oma elutegevuseks jahedaid kiirevoolulisi toitainevaeseid vooluveekogusid. Ebapärlikarbi (*Margaritifera margaritifera*) kaitse tegevuskava⁴ (edaspidi *tegevuskava*) kohaselt on liigi soodsa seisundi saavutamiseks vajalik elupaiga kvaliteedi parandamine ja hea kvaliteedi saavutamiseks tuleb jõgi liigsest settest puhastada, ohjata Pudisoo jõel ja selle lähialadel kopra asurkonda ning taastada valgala looduslikkus määral, mis kindlustab asurkonna säilimiseks vajaliku veehulga jões ka madalseisu perioodil.

Tegevuskava kohaselt on koelmute ja karbi noorjarkude inkubatsioonialade settest puhastamine ning kallaste kindlustamine I prioriteedi tegevused. Taastada tuleb esmajoones ebapärlikarbi asurkonna säilimiseks olulised jõelõigud.

Projekti CoastNet LIFE käigus valmis 2019. aastal „Jõgede taastamiskava”, milles käsitletakse taastamisvõtteid, mis on tehtavad väikese häiringuga käsitööna. Jõepõhja asutatakse puidust (või rahnudest) voolusuunajaid, mis hüdro-morfoloogia muutmisega pesevad voolusängis välja kruusa ning juhivad setet lammialale või tekitavad lokaalseid settealasid. Erosiooniohtlik kallas kindlustatakse, et vältida sette lisandumist voolusängi. Erinevate taastamisvõimaluste katsetamiseks ja edasisteks taastamistöödeks vajalike kogemuste saamiseks proovitakse mitmeid erinevaid lahendusi, et välja valida sobivamad. Näiteks saab kalda kindlustamisel kasutada eri materjalidest matte ja võrke, palke, kuuski, vitspunutisi. Varasemalt jõe õgvendatud voolusängi taastamiseks tehtud töödest on vajalik vitspunutiste parandamine. Suurematelt väljasettimisaladelt kaalutakse ka sette eemaldamist sängist väljapumpamise või väljatõstmise teel, kui pinnas seda võimaldab.

Töödeks on sobiv madalvee periood, mil sette edasikandumise kaugus on vähim. Planeeritaval tööalal leidub 2022. a inventuuri andmetel 6 ebapärlikarbi täiskasvanud isendit. Taastamistöödele eelnevalt transpordivad RMK töötajad taastusloiku jäävate ebapärlikarbi isendid ohutusse kaugusesse allavoolu, kus leidub isendeid ohtralt. Keskkonnaamet seab täiendavaks tingimuseks, et **ebapärlikarbi isendeid võib teise asukohta viia vaid ebapärlikarbi ekspert**, sh tuleb viia need lähimasse sobivasse asukohta sama elupaiga piires. Looduskaitsetöö lähteülesandega planeeritud tegevused aitavad kaasa ebapärlikarbi elupaigajõe ja valgala looduslikkuse taastamisele. Tööde käigus saab kasutada eelnevaid kogemusi ja katsetada järgmisi lahendusi, et jõuda tegevuskavaga planeeritud tulemuseni.

Kalda piiranguvööndis on keelatud mootorsõidukiga sõitmine väljaspool selleks määratud teid ning maastikusõidukiga sõitmine, välja arvatud kaitstava loodusobjekti valitsemisega seotud töödeks⁵. Veekaitsevööndis on keelatud pinnase kahjustamine ja muu tegevus, mis põhjustab veekogu ranna või kalda erosiooni või hajuheide⁶. **Tehnikaga liikumisel ei tohi kahjustada pinnast, sh veekaitsevööndis, tekitada erosiooniohtu ega kahjustada muul moel veekogu veekvaliteeti.**

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Maret Vildak
juhtivspetsialist
looduskasutuse osakond

Krista Pukk 5699 5021
krista.pukk@keskkonnaamet.ee

⁴ Kinnistatud Keskkonnaameti 16.01.2023 korraldusega nr 1-3/23/12

⁵ LKS § 37 lg 3 p 6

⁶ VeeS § 119 p 6